

Vad betyder den tillfälliga asyllagen för dig som söker asyl?

Den 20 juli 2016 började en ny lag gälla, [lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige](#). Lagen gäller till och med den 19 juli 2019, om inte Sveriges riksdag ändrar sig och bestämmer något annat. Den tillfälliga lagen är en del av ett paket för att minska antalet asylsökande som regeringen annonserade den 24 november 2015.

Den viktigaste ändringen är att uppehållstillstånd som ges på grund av asylskäl ska vara tidsbegränsade. De som inte erkänns som flyktingar enligt Genèvekonventionen ska inte heller få ta hit sin familj. Familjeåterförening inskränks på flera sätt även för de som får flyktingstatus. Dessutom ska kategorin övriga skyddsbehövande tas bort helt och uppehållstillstånd av ömmande omständigheter ges ännu mer sällan än idag.

Vilka asylsökande kan få uppehållstillstånd?

De asylsökande som bedöms vara flyktingar enligt Genèvekonventionen eller ha alternativt skyddsbehov enligt EU:s skyddsgrundsdirektiv kan få uppehållstillstånd. Detta förändras inte av den tillfälliga lagen.

För att räknas som flykting krävs att man kan visa att man riskerar personlig förföljelse på grund av nationalitet, religion, politisk uppfattning, kön, sexuell läggning eller någon grupp de tillhör. Dessa skäl räknas upp i [Utlänningslagen](#) (den vanliga lagen som gäller asylsökande med flera).

Alla som riskerar att dödas eller skadas under en väpnad konflikt kan kanske inte bevisa att de har personliga skäl. Men då kan de räknas som alternativt skyddsbehövande, om konflikten är så utbredd i hemlandet att vem som helst kan drabbas av urskillningslöst våld.

[Läs mer om vilka skäl som räknas i FARR:s "Goda Råd till dig som söker asyl i Sverige", sid 7.](#)

Kategorin "övriga skyddsbehövande" är en mindre grupp. Bara ca 20 personer i månaden har fått stanna på den här grunden. De är asylsökande som riskerar att råka illa ut av någon personlig anledning med anknytning till konflikten i landet, utan att passa in i asylkategorierna. De flesta är statslösa. **Status som "övrig skyddsbehövande" ska inte användas under det tillfälliga lagen.** De som eventuellt skulle ha passat in i kategorin får INTE uppehållstillstånd.

De som inte anses ha skyddsbehov enligt någon av de här definitionerna har hittills ändå kunnat få uppehållstillstånd i Sverige av "synnerligen ömmande omständigheter" eller för barn "särskilt ömmande omständigheter", alltså humanitära skäl. Det krävs mycket starka skäl; det handlar om livsfarligt sjuka personer, familjehemsplacerade barn, svårt handikappade och traumatiserade barn. **Paragrafen om ömmande omständigheter ska under den tillfälliga lagen bara användas om en utvisning skulle strida mot "ett svenskt konventionsåtagande".** Det är svårt att förutse vad det här kan leda till eftersom ribban för vad som är ömmande redan låg så extremt högt.

I sådana här fall kommer det att bli viktigt att ditt offentliga biträde är insatt i EU-rätten och internationella konventioner och kan argumentera från det perspektivet.

En större grupp som brukar få tillstånd av ömmande omständigheter är ensamkommande barn som inte har eller kan finna några anhöriga som kan ta emot dem i hemlandet. Dessa kommer inte att få permanent tillstånd på grund av ömmande omständigheter. Men de kommer fortfarande att kunna få tidsbegränsade tillstånd för att utvisningen inte går att verkställa utan mottagande. Men det betyder också att de kan komma att utvisas senare, när de fyllt 18. Då behövs inte längre mottagande i hemlandet. Om de inte kan bevisa egna asylskäl riskerar de att utvisas.

OBS! Barn och barnfamiljer som sökte asyl senast 24 november 2015 är undantagna från inskränkningarna som rör skäl för uppehållstillstånd. De kommer att kunna få uppehållstillstånd av de skäl som gäller enligt [den vanliga utlänningslagen](#), om barnen inte hunnit fylla 18 när de får beslut. Men Migrationsverket har informerat om att en del ensamkommande barn kan få tidsbegränsade tillstånd även enligt den vanliga utlänningslagen, om tillståndet beror på att de inte har någon som kan ta emot dem i hemlandet. Detta kommer alltså att kunna drabba även barn som sökte senast 24 november.

Hur långt blir uppehållstillståndet?

Upphållstillstånd för personer med flyktingstatus ska gälla i tre år. Det är alltså de som får stanna för att de anses personligt förföljda på grund av något av de skäl som nämndes ovan. Statistiskt är flyktingstatus vanligare än alternativ skyddsstatus för de flesta större nationaliteter bland dem som får asyl, utom syrier. Men bedömningen beror både på individens situation och den aktuella situationen i landet, som Migrationsverket bedömer den.

Upphållstillstånd för de som inte räknas som flyktingar men alternativt skyddsbehövande ska bara gälla i tretton månader. Det här gäller till exempel krigsflyktingar, alltså de som får stanna för att det är så farligt i deras hemland att ingen kan skickas dit, och som inte behöver ha personliga skäl. De allra flesta från Syrien räknas som alternativt skyddsbehövande. Om uppehållstillståndet förlängs efter tretton månader ska det ges för två år.

Tidigare har det inte spelat så stor roll om man klassats som flykting eller fått stanna av något annat skäl. Nu blir det viktigare att det kommer fram om man riskerar förföljelse av något personligt skäl, att man tillhör en viss grupp som är extra utsatt eller har varit personligen inblandad i konflikten. Om du får uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande trots att du har individuella skäl, kan du behöva överklaga eller lämna in en ansökan för att försöka få flyktingstatus.

Upphållstillstånd som beviljas på grund av ömmande omständigheter eller för att det har kommit upp nya omständigheter efter avslag ska också gälla i tretton månader, eller tolv månader i vissa fall när hindret mot utvisning är tillfälligt.

Det är det här som leder till att många som idag är barn riskerar att utvisas när de fyllt 18. De flesta som drabbas av detta är ensamkommande barn. Men i vissa situationer kan det även drabba barn i familj som inte kan bevisa egna skyddsskäl. Det kommer alltså att bli viktigare än tidigare att barns egna asylskäl faktiskt kommer fram.

Enligt regeringen ska det komma ett tillägg till lagen som gör att ungdomar som går i gymnasiet kan få nytt tidsbegränsat tillstånd för att kunna gå ut skolan, även om de fyllt 18.

En skyddsbehövande kan få permanent uppehållstillstånd när det tillfälliga tillståndet har löpt ut, men bara genom att ha skaffat sig en inkomst som det går att försörja sig på. Den som inte fyllt 25 måste dessutom ha fullföljt gymnasiet eller motsvarande. Under den tid lagen gäller finns det alltså inte någon möjlighet till permanent uppehållstillstånd för äldre, sjuka och ungdomar som inte kan skaffa sig en inkomst.

Det finns ett undantag som kom till efter kritiken från remissinstanserna. Ett mycket svårt sjukt barn kan få permanent uppehållstillstånd om barnet absolut inte kan rehabiliteras annars.

Också när det gäller reglerna om tillfälliga uppehållstillstånd så är barn och barnfamiljer som sökte asyl senast 24 november förra året undantagna. De kommer att kunna få permanenta uppehållstillstånd på samma sätt som enligt den vanliga utlänningslagen. Men en del ensamkommande barn kan få tidsbegränsade tillstånd även enligt den vanliga lagen. För dem som företräder ensamkommande barn blir det viktigt att visa att hindret är permanent och att det enskilda barnet behöver permanent tillstånd.

Observera att vuxna som inte sökt asyl tillsammans med barn drabbas av reglerna om tidsbegränsade uppehållstillstånd även om deras ansökan registrerades före den 24 november då regeringen offentliggjorde att ett lagförslag skulle komma.

Samma rättigheter gäller för tidsbegränsade som för permanenta tillstånd. De som har tillstånd för längre tid än ett år har rätt att arbeta eller studera och att få hjälp från en kommun. De räknas inte som asylsökande och förväntas lämna förläggningen när de hittat egen bostad.

Överklagande och verkställighetshinder

Den som har fått ett beslut helt enligt den vanliga Utlänningslagen och överklagar, kommer att få sitt överklagande behandlat enligt Utlänningslagens regler, inte den tillfälliga lagen.

Det förekommer att personer som fått slutligt avslag på asylansökan ändå får uppehållstillstånd om det uppstått nya omständigheter som gör att utvisningen inte ska verkställas. Vilka skäl som kan räknas som "verkställighetshinder" regleras i [Utlänningslagens paragrafer 12:18 och 12:19](#). Dessa skäl har inte ändrats av den tillfälliga lagen. Men om ett uppehållstillstånd beviljas på grund av hindret så sker det enligt den tillfälliga lagen, oavsett när personens ursprungliga asylansökan lämnades in.

Den som kan få uppehållstillstånd enligt reglerna om verkställighetshinder som Migrationsverket kan besluta om direkt, enligt paragraf 12:18, kommer bara att få tillstånd om tolv eller tretton månader (om inte regeln för mycket svårt sjuka barn som nämndes ovan kan användas). Den som inte kan få uppehållstillstånd direkt men beviljas en ny prövning enligt paragraf 12:19 kan få treårigt eller tretton månaders uppehållstillstånd beroende på vilken skyddsstatus som beviljas.

[Läs mer om verkställighetshinder i kapitlet om det i FARR:s "Goda Råd till dig som söker asyl i Sverige", sid 39.](#)

Kommer familjen att få återförenas?

Anhöriga till de som fått flyktingstatus kan få uppehållstillstånd. Men så länge de bara har tidsbegränsat uppehållstillstånd måste den som ansöker utifrån vara make/sambo eller barn under 18 år, eller förälder till ett ensamkommande barn. Båda de vuxna måste ha fyllt 21 år och redan i hemlandet ha varit gifta eller sambo. Möjligheten att få uppehållstillstånd för att flytta ihop finns alltså inte, inte heller för till exempel ett barn över 18 eller en handikappad som bott med familjen. **Samma regler gäller för anhöriga till alternativt skyddsbehövande som hunnit söka asyl senast den 24 november 2015.** Även vuxna som registrerades utan barn före det datumet kan få återförenas med sina familjer på samma villkor.

För att familjerna ska få återförenas måste den som är i Sverige kunna försörja både sig själv och familjemedlemmarna och ha en tillräckligt stor bostad. Just försörjningskravet gäller inte bara de asylsökande som fått beslut enligt den tillfälliga lagen utan också anhöriga till personer som redan bor i Sverige, inklusive svenska medborgare. Försörjningskravet innebär att

personen i Sverige måste ha en viss inkomst kvar för sig själv och de anhöriga, efter att skatt och hyra har betalats: 4679 kronor i månaden för en vuxen, 7729 kronor för ett par, 2857 kronor för barn från 7 års ålder och 2482 för yngre barn. Bostaden måste bestå av kök, vardagsrum och sovrum för två vuxna. Om det finns barn behövs fler rum, men två barn kan dela rum.

Ensamkommande barn behöver inte försörja sina föräldrar eller syskon.

Flyktingar och skyddsbehövande kan få undantag från försörjningskravet men då ska tre villkor vara uppfyllda: 1) Den anhöriga ska hinna söka inom tre månader från att personen i Sverige fick beslut om uppehållstillstånd. 2) De ska inte kunna återförenas i något annat land. 3) de ska ha redan ha varit ihop länge utanför Sverige.

De som sökt asyl efter 24 november och fått uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande (till exempel krigsflyktingar) och alla andra som fått korta tillstånd ska inte få återförenas med anhöriga över huvud taget. Precis som med ömmande omständigheter så finns det en paragraf som säger att om det skulle "bryta mot ett svenskt konventionsåtagande" att avslå så ska en anhörig till en person med alternativt skyddsstatus ändå beviljas uppehållstillstånd. Men det är ingen som vet ännu vad det kan ge.

Även detta innebär förstås att det blir viktigare än tidigare av vilket skäl du får uppehållstillstånd. Det blir mycket viktigt att få flyktingstatus. Om du fått stanna av andra skäl kan du behöva juridiskt stöd om du vill försöka bevisa att familjen splittras på ett sätt som bryter mot internationella konventioner. För dig som får flyktingstatus är det viktigt att förbereda en eventuell familjeåterförening så att dina familjemedlemmar har alla handlingar i ordning och hinner ansöka inom tre månader efter att du fick uppehållstillstånd.

Läs denna artikel på FARR:s hemsida för eventuella uppdateringar och för att följa länkar till Migrationsverkets riktlinjer för hur lagen ska tolkas:

<http://www.farr.se/sv/att-soeka-asyl/den-tillfalliga-lagen>

Vad kan vi göra för att bekämpa lagen och dess konsekvenser?

Juridiskt: • Arbeta för flyktingstatus i enskilda ärenden och agera mot Sveriges restriktiva praxis • Använda Europakonventionen för mänskliga rättigheter och FN:s barnkonvention för att rädda de mest utsatta och stärka rätten till familjeåterförening • Bekämpa delar av lagen som diskriminerar beroende på datum, ålder, inkomst, nationalitet etc.

Politiskt: Hur ska vi försäkra att den tillfälliga lagen verkligen blir tillfällig? • Synliggöra konsekvenserna, med fakta och exempel från verkligheten • Påverka politiker • Bekämpa EU-kommissionens förslag som skulle kunna hindra Sverige från att återinföra permanenta tillstånd • Ta tillbaka historien - Den stora mängden asylsökande i slutet av 2015 utgjorde inget hot mot Sverige, men hur ska vi visa det?

Inom rörelsen: • Sprid information och motarbeta felaktiga rykten • Samarbeta - inte konkurrens - mellan flyktinggrupper, gräsrotsorganisationer, stora frivilligorganisationer, fackföreningar, kyrkor • Skapa solidaritet och undergräva rasistiska idéer genom lokala aktiviteter och arbete för gemensamma intressen.